

OSNOVNA ŠOLA GUSTAVA ŠILIHA VELENJE
Vodnikova cesta 3, 3320 Velenje

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

**PREHODNOST PLOČNIKOV IN DOSTOPNOST OBJEKTOV V JAVNI
RABI V VELENJU**

Tematsko področje: GRADBENIŠTVO IN ARHITEKTURA

Avtorici:
Sara Potočnik, 9. c
Ana Vojnović, 9. c

Mentorici:
dr. Erika Glasenčnik
mag. Anita Povše

Velenje, 2008

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli Gustava Šiliha Velenje.

Mentorici: dr. Erika Glasenčnik, prof. biol. in kem.
 mag. Anita Povše, prof. biol. in kem.

Datum predstavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

ŠD Rn

KG prehodnost pločnikov / dostopnost zgradb / invalidi / arhitekture ovire / gibalno ovirani ljudje

AV POTOČNIK, Sara / VOJNOVIĆ, Ana

SA GLASENČNIK, Erika / POVŠE, Anita

KZ 3320 Velenje, SLO, Vodnikova 3

ZA OŠ Gustava Šiliha Velenje

LI 2008

IN **PREHODNOST PLOČNIKOV IN DOSTOPNOST OBJEKTOV V JAVNI RABI V VELENJU**

TD RAZISKOVALNA NALOGA

OP VI, 32 s., 2 tab., 6 sl., 5 gr., 2 pril., 3 ref.

IJ SL

JI sl

AI Gibalno ovirani ljudje, to so invalidi, starejši, mamice z vozički ipd., se vsakodnevno srečujejo z arhitekturnimi ovirami. Z raziskavo je bila ocenjena primernost okolja na tem področju. Osnova za raziskovalno nalogo je bil Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb, ki je začel veljati oktobra 2003. Ocenjena je bila prehodnost pločnikov na 20-ih križiščih v Velenju, prav tako pa je bila ocenjena tudi primerna urejenost in dostopnost 19-ih zgradb javnega značaja v Velenju. Raziskovalki sta izvedli tudi anketo, v kateri je bilo udeleženih 67 anketirancev (gibalno oviranih ljudi, mamic z vozički, kolesarjev), ki so podali svojo oceno urejenosti in opozorili na določene pomanjkljivosti. V intervjuju je svoje mnenje in možnosti za odpravljanje arhitekturnih ovir podal gospod Marko Vučina iz Urada za okolje in prostor na Mestni občini Velenje. V primerjavi s preteklostjo se je stanje zelo izboljšalo. Vedno večje je upoštevanje gibalno oviranih, prav tako stare objekte prenavljajo po zahtevah novega Pravilnika.

KAZALO VSEBINE

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	III
KAZALO VSEBINE	IV
KAZALO PREGLEDNIC, GRAFOV, FOTOGRAFIJ IN PRILOG	V
SEZNAM OKRAJŠAV	VI
1 UVOD	1
2 PREGLED OBJAV	2
3 METODE DELA	3
3.1 Zbiranje podatkov	3
3.2 Delo na terenu	3
3.3 Anketa.....	4
3.4 Intervju	4
3.5 Obdelava podatkov	4
4 REZULTATI.....	5
4.1 Prehodnost pločnikov in dostopnost zgradb.....	5
4.2 Rezultati anketiranja z interpretacijo.....	8
4.3 Intervju	12
5 DISKUSIJA	14
6 ZAKLJUČEK.....	19
7 POVZETEK	20
8 ZAHVALA	21
9 PRILOGE	22
10 VIRI IN LITERATURA.....	26

KAZALO PREGLEDNIC, GRAFOV, FOTOGRAFIJ IN PRILOG

Kazalo preglednic

<i>Preglednica 1: Ocena prehodnosti pločnikov na nekaterih križiščih.</i>	5
<i>Preglednica 2: Ocena ustreznosti zgradb javnega značaja v Velenju.</i>	6

Kazalo grafov

<i>Graf 1: Ocena prehodnosti pločnikov med anketiranci (invalidi).</i>	9
<i>Graf 2: Ocena prehodnosti pločnikov med anketiranci (mamice z vozički, kolesarji).</i>	9
<i>Graf 3: Povprečna ocena dostopnosti objektov v javni rabi po mnenju anketirancev.</i>	10
<i>Graf 4: Uporabljanje javnega prevoza invalidov.</i>	11
<i>Graf 5: Uporabljanje javnega prevoza mamice z vozički, kolesarjev.</i>	11

Kazalo slik

<i>Slika 1: Merjenje višine pločnika v Šaleku (Foto: A. Vojnović).</i>	3
<i>Slika 2: Vhod v sodišče. Dobro urejena in široka klančina (Foto: A. Vojnović).</i>	7
<i>Slika 3: Krožna klančina pri galeriji Ivana Napotnika (Foto: A. Vojnović).</i>	14
<i>Slika 4: Dvigalo v Centru Nova (Foto: A. Vojnović).</i>	15
<i>Slika 5: Dostop do tržnice v centru mesta (Foto: A. Vojnović).</i>	17
<i>Slika 6: Neurejena klančina pri Kardeljevi ploščadi (Foto: A. Vojnović).</i>	18

Kazalo prilog

<i>Priloga 1: Anketni vprašalnik.</i>	23
<i>Priloga 2: Zemljevid z označenimi križišči.</i>	25

SEZNAM OKRAJŠAV

OŠ	osnovna šola
in sod.	in sodelavci
npr.	na primer
ipd.	in podobno
K2	križišče 2

1 UVOD

Med nami živi veliko ljudi (nekaj jih zagotovo pozna tudi vsakdo med nami), ki se vsak dan srečujejo z različnimi težavami, ki so posledica njihove slabše mobilnosti. Te težave sva najprej opazili pri najinem sošolcu invalidu, ki se težko giblje že samo po pritličju šole, kjer so razne stopničke in podobne ovire, v višja nadstropja pa niti ne more priti sam, saj v šoli ni dvigala. Tudi zunaj lahko nemalokrat opazimo mamice z vozički, ki težka prenašajo vrečke, otroka in še voziček, ker naši pločniki in objekti v javni rabi niso urejeni za dostop slabše mobilnih ljudem. V prostem času radi kolesariva in tudi v tem primeru je včasih potrebno premagati kakšno oviro.

V preteklosti so bile potrebe gibalno oviranih ljudi zanemarjene ali pa se niso upoštevale. Uveljavljanju teh pravic dandanes služi Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb.

Z raziskovalno nalogo sva želeli ugotoviti, ali je Velenje primerno in dobro urejeno za ljudi s posebnimi potrebami (predvsem invalide, mamice z vozički, kolesarje ...). Zatorej sva preverili, če prehodnost pločnikov in dostop do objektov v javni rabi ter stanovanjskih objektov ustreza Pravilniku o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe.

Hipoteze, ki sva si jih zastavili, so:

- ☉ velenjski pločniki niso dovolj dobro urejeni za manj mobilne osebe (invalide, mamice z vozički, kolesarje);
- ☉ javni avtobusni prevoz v Velenju je neprimeren za slabše mobilne ljudi;
- ☉ dostop do večine objektov v javni rabi je slabo urejen;
- ☉ pot z ene strani Velenja na drugo je težavna in polna majhnih ovir, ki manj mobilnim osebam povzročajo manjše ali večje težave;
- ☉ zdravi ljudje omenjenih ovir ne opazijo.

2 PREGLED OBJAV

V preteklosti okolje ni bilo prilagojeno potrebam gibalno oviranih ljudi, saj niti niso imeli posebnega pravilnika o urejenosti pločnikov in za gradnjo in arhitekturno urejenost novih zgradb. V ta namen je bil leta 1987 sprejet Pravilnik o projektiranju objektov brez arhitekturnih ovir. Leta 1999 je bil sprejet Pravilnik o zahtevah za projektiranje objektov brez grajenih ovir. Nadaljnje spremembe zakonodaje so pripeljale do sprejetja novega Zakona o graditvi objektov (Ur. l. RS, št. 100/02) in na njegovi osnovi je bil sprejet tudi nov Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb. Pravilnik nama je bil v pomoč pri vrednotenju prehodnosti križišč in dostopa do objektov javnega značaja.

Osnova za izdelavo naloge je bil torej Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb, objavljen v Uradnem listu RS 97/2003, dne 10. 10. 2003.

Stavbe imajo neoviran dostop, vstop in uporabo, če je funkcionalno oviranim osebam v zgradbi omogočen samostojen in varen dostop do prostorov ter uporaba teh prostorov. S Pravilnikom so določeni tudi objekti, ki morajo biti brez ovir. V grobem so to: hotelski in gostinski objekti, stavbe javne uprave, stavbe banke, pošte in zavarovalnice, druge upravne in pisarniške stavbe, trgovske stavbe, sejemske dvorane in razstavišča, bencinski servisi, postaje, namenjene javnemu prevozu, nekateri garažni objekti, stavbe za kulturo in razvedrilo, stavbe za izobraževanje in znanstvenoraziskovalno delo, stavbe z zdravniško oskrbo in nego bolnih in poškodovanih, športne dvorane, stavbe za opravljanje verskih obredov, pokopališče ter igrišča za športe na prostem. Natančneje so objekti opredeljeni v 4. členu zgoraj omenjenega Pravilnika.

Dostopi in prehodi ustrezajo zahtevam, če so primerno označeni in osvetljeni. Stopnice morajo biti oblikovane tako, da jih lahko uporabljajo tudi ljudje s težavami pri hoji in starejši ljudje. Naklon klančin mora biti čim manjši. Pri klančinah dolžine 6 metrov in več je lahko največji naklon 1 : 15 oziroma 6,5 %, pri krajših klančinah je dovoljen naklon do 1 : 13 oziroma 7,0 %, in sicer do 1 : 12 oziroma 9,0 % je dopusten samo pri rekonstrukcijah obstoječih stavb, če tehnično ni možna drugačna izvedba. Pas osvetljenosti klančine mora biti širok najmanj 90 cm. Stavbe, ki imajo več kot tri nadstropja, morajo imeti dvizne ploščadi ali dvigala. Vhodi, ki so brez ovir, morajo biti ustrezno označeni in prag vhodnih vrat ne sme biti višji od 2 cm. Vsi zgoraj omenjeni objekti, ki morajo biti brez ovir, morajo imeti neposredno povezavo do javnih površin (parkirišče). Na prehodih za pešce morajo biti pločniki poglobljeni na nivo cestišča in poglobitve kontrastno označene. Pred objekti morajo biti parkirna mesta, rezervirana za osebe z invalidskimi vozički, čim bližje objektu. Če objekt, ki mora biti brez ovir, nima lastnega parkirišča, mora biti ob vhodu v objekt zagotovljena možnost za kratkotrajno ustavitev vozila osebe z invalidskim vozičkom.

3 METODE DELA

3.1 Zbiranje podatkov

S pomočjo interneta sva poiskali pravilnik, ki se navezuje na dostopnost zgradb in prehodnost pločnikov, in ga podrobno preučili. Ugotovili sva, da je bistveni Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb. Iz njega sva uporabili vse najpomembnejše podatke o tem, na kaj moramo biti pozorni pri gradnji oziroma obnovi zgradb ter katerim kriterijem morajo zgradbe ustrezati. Ti kriteriji so bili vodilo za nadaljnje delo.

3.2 Delo na terenu

Delo na terenu sva ponavadi opravljali ob lepem vremenu. Po mestu sva šli enkrat skupaj z gibalno ovirano osebo – mamico z vozičkom. Na sprehodu sva bili pozorni na klančine, urejenost in prehodnost pločnikov ter dostop do nekaterih zgradb.

Tudi sami sva šli na pregled mesta. Ogledali in ovrednotili sva 20 križišč v Velenju in dostopnost 19-ih objektov v javni rabi. Takrat sva ocenili dostop do objektov v javni rabi, urejenost in prehodnost pločnikov. Nekatero nepravilnosti, npr. previsoke pločnike, sva tudi izmerili in fotografirali ter bili bolj pozorni na podrobnosti.

Slika 1: Merjenje višine pločnika v Šaleku (Foto: A. Vojnović).

3.3 Anketa

Z anketo sva želeli ugotoviti, kako ljudje, ki so gibalno ovirani, premagujejo ovire, ali neovirani ljudje nepravilnosti sploh opazijo in če jih, kako se jim zdijo urejeni pločniki ter dostop do objektov v javni rabi.

Sodelovalo je 67 ljudi – med njimi je bilo 56 mamic z vozički, kolesarjev in drugače gibalno oviranih, 11 invalidov s starši.

3.4 Intervju

V sredo, 14. 11. 2007, sva imeli intervju z gospodom Markom Vučino iz Urada za okolje in prostor na Mestni občini Velenje.

Zanimalo naju je predvsem, kaj si on misli o izbrani temi, kako se mu zdi Velenje urejeno, ali je javni prevoz v Velenju dobro urejen za gibalno ovirane ipd.

3.5 Obdelava podatkov

Rezultate ocene prehodnosti pločnikov in dostopnosti zgradb sva podali v obliki tabel in grafov. Anketni vprašalnik sva obdelali tako, da sva rezultate podali v obliki grafov, te pa sva še dodatno pojasnili. V poglavje Rezultati sva zapisali tudi intervju z gospodom Markom Vučino iz Urada za okolje in prostor na Mestni občini Velenje, komentar k intervjuju pa je zapisan v Diskusiji.

4 REZULTATI

4.1 Prehodnost pločnikov in dostopnost zgradb

Ogledali in ocenili smo križišča (priloga 1) in zgradbe v Velenju. Najboljše ocenjena križišča so v centru mesta. Od dvajsetih križišč jih je bilo z najboljšo oceno ocenjenih kar devet (preglednica 1). Iz preglednice je razvidno, da so slabše ocenjena križišča na obrobju mesta, ker še niso obnovljena, spremenjena ali popravljena. Križišči med Cesto talcev in Tomšičevo cesto ter med Celjsko cesto in Goriško cesto sta ocenjeni kot najslabši.

Preglednica 1: Ocena prehodnosti pločnikov na nekaterih križiščih.

Križišče	Oznaka na zemljevidu	Prehodnost
Šaleška cesta–Kopališka cesta	K1	4
Šaleška cesta–Rudarska cesta	K2	3
Šaleška cesta–Cesta Františka Foita	K3	3
Partizanska cesta–Cesta talcev	K4	4
Prešernova cesta–Rudarska cesta	K5	4
Prešernova cesta–Jenkova cesta	K6	4
Cesta talcev – Prešernova cesta	K7	3
Cesta talcev–Tomšičeva cesta	K8	1
Jenkova cesta–Tomšičeva cesta	K9	4
Križišče pri Avtocentru Meh	K10	2
Koroška cesta–Kidričeva cesta	K11	4
Kersnikova cesta–Kidričeva cesta	K12	4
Kidričeva cesta–Jenkova cesta	K13	3
Kidričeva cesta–Tomšičeva cesta	K14	4
Jenkova cesta–Šercerjeva cesta	K15	3
Šaleška cesta–Efenkova cesta	K16	2
Šaleška cesta–Goriška cesta	K17	4
Celjska cesta–Goriška cesta	K18	1
Prvo križišče za tunelom v smeri proti Intersparu	K19	2
Križišče pri gostišču Skalca	K20	2

Legenda:

- 1 – neustrezno, brez klančin, ni pregledno, ovire;
- 2 – slabo, za klančine ni poskrbljeno v celoti, preglednost slaba, manjše ovire;
- 3 – zadovoljivo, skoraj povsod klančine, preglednost kar dobra, ovir skoraj ni;
- 4 – ustrezno, povsod klančine, preglednost dobra, brez ovir.

Preglednica 2: Ocena ustreznosti zgradb javnega značaja v Velenju.

Objekti javnega značaja	Ustreznost
Osnovne šole	1
Srednje šole	1
Glasbena šola	1
Zavarovalnice	1
Občina	2
Rdeča dvorana	3
Zavod za zaposlovanje	4
Hotel Paka	4
Zdravstveni dom	4
Banka	4
Galerija	4
Pošta	4
Center Nova	5
Sodišče	5
Upravna enota	5
Kulturni dom	5
Knjižnica	5
Trgovski center Spar	5
Lekarna	5

Legenda:

- 1 – ni klančin, veliko je stopnic, ni dvigal;
- 2 – dostop je urejen slabo, do večine nadstropij dostop z dvigalom ni mogoč;
- 3 – klančine so solidno urejene, vrata se težko odpirajo, prehod med nadstropji je soliden;
- 4 – klančine so dobro urejene, vrata se odpirajo avtomatično, z dvigali se da priti povsod, vendar je nekaj ovir;
- 5 – dostop je odlično urejen, ni ovir, dostop do vseh nadstropjih je dobro urejen, prehodi so široki.

Vse izobraževalne ustanove, kot so osnovne šole, šolski center in glasbena šola, so slabo urejene (preglednica 2). Dostop ni mogoč, v zgradbah pa so stopnice, ni dvigal in ni mogoče prehajati iz nadstropja v nadstropje.

Odlično ocenjena je le ena tretjina stavb. To so kulturne ustanove, sodišče, trgovski centri in upravna enota.

Slika 2: Vhod v sodišče. Dobro urejena in široka klančina (Foto: A. Vojnović).

Slabo je ocenjena Občina Velenje, saj je dostop zelo slab – ne da se priti do medetaž, v katerih se nahaja večina pisarn.

Rdeča dvorana je ocenjena solidno, v zgornje nadstropje se ne da priti, saj ni dvigal, tudi tribune niso najboljše urejene.

Ostali objekti so ocenjeni prav dobro. Dostop je dobro urejen, vendar se še vedno najdejo nekatere nepravilnosti, ki otežujejo dostop do zelenega objekta.

4.2 Rezultati anketiranja z interpretacijo

Podatki so podani v odstotkih zaradi lažje preglednosti.

Z odgovorom na prvo vprašanje (vprašanje št. 1: Obkrožite, v katero skupino ljudi spadate – glej prilogo 1) so se anketiranci opredelili, v katero skupino ljudi spadajo. Sodelovalo je 11 invalidov in 56 slabše mobilnih ljudi (mamice z vozički, kolesarji ...).

V drugem vprašanju (vprašanje št. 2: Ali se vam zdijo vsi pločniki dobro prehodni ... glej prilogo 1) so anketiranci izrazili svoje mnenje o urejenosti in prehodnosti pločnikov. Kot je razvidno iz grafikona št. 2 (str. 9), približno 71 % anketirancev (mamice z vozički) meni, da so le nekateri pločniki dobro urejeni. Za večino dobro urejenih pločnikov se je odločilo 21% anketirancev, 7 % pa jih misli, da v Velenju sploh ni dobro urejenih pločnikov. Invalidi imajo, kot je razvidno iz grafa 1 (str. 9), popolnoma drugačen pogled na urejenost pločnikov v Velenju, kot ga imajo gibalno manj ovirani (mamice z vozički, kolesarji ...). Večina jih meni, da so le nekateri pločniki dobro urejeni, nekaj pa jih je tudi popolnoma nezadovoljnih s prehodnostjo pločnikov.

Tretje vprašanje (vprašanje 3: Ocenite dostopnost zgradb ... glej prilogo 1) je predstavljeno v grafikonu 3 na str. 10 in prikazuje povprečno oceno za dostopnost izbranih objektov. Dostopnost je po mnenju anketirancev najboljša za kulturni dom (povprečna ocena 4,6), za knjižnico (povprečna ocena 4,6) ter za hotel Paka in za sodišče (povprečna ocena 4,3), najslabše pa so dostopne cerkve in žal tudi šole (povprečna ocena med 1,9 in 2,3).

Tretje vprašanje ima dodano še podvprašanje (3a - glej prilogo 1), to je bilo vprašanje odprtega tipa. Zanimalo naju je, kaj bi anketiranci spremenili ali pa predlagali v namen izboljšave dostopnosti zgradb. Večina je predlagala več klančin, manjše robove, kakšne krožne klančine, širše vhode, večji razmak med klančino in vhodom.

Pri četrtem vprašanju (vprašanje št. 4: Ali kdaj uporabljate javna prevozna sredstva?) smo želeli ugotoviti, ali gibalno ovirani uporabljajo javni prevoz ter kakšne težave opazijo pri tem (grafa 4 in 5, str. 11). Javni prevoz uporablja zelo malo anketirancev (med 10-20 %).

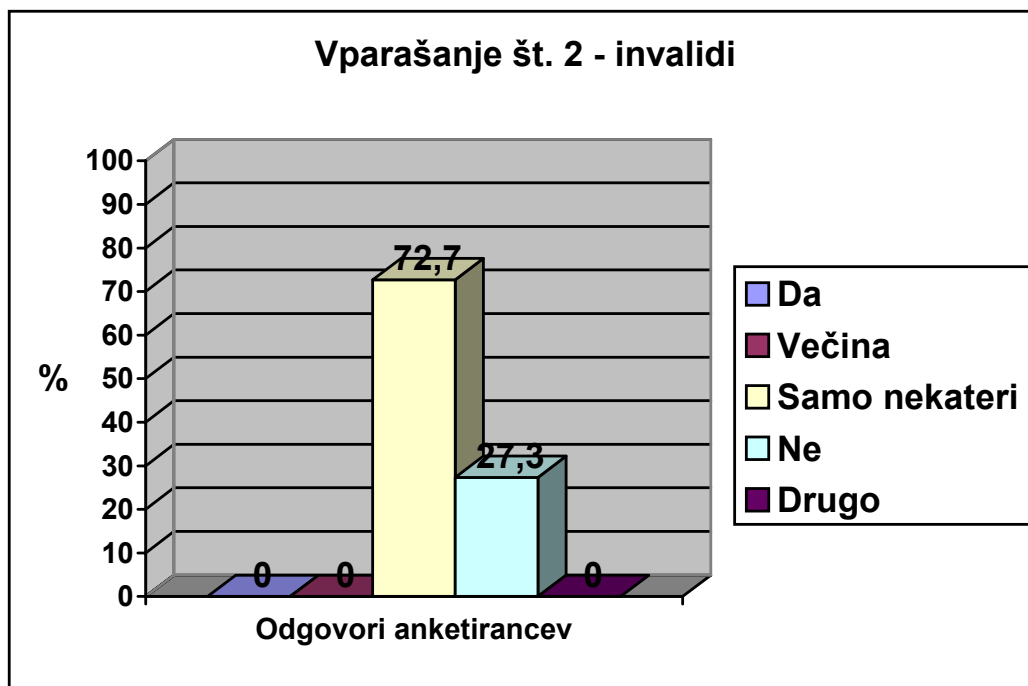
Glavni razlog, da anketiranci ne uporabljajo javnega prevoza, so slabi dostopi, prevelike stopnice, preozek prehod ali pa popolnoma neustrezen javni prevoz.

Tisti, ki pa uporabljajo javni prevoz, izpostavljajo tudi naslednje težave: prevelik razmak med stopničkami in povsem neprimerni pogoji za gibalno ovirane.

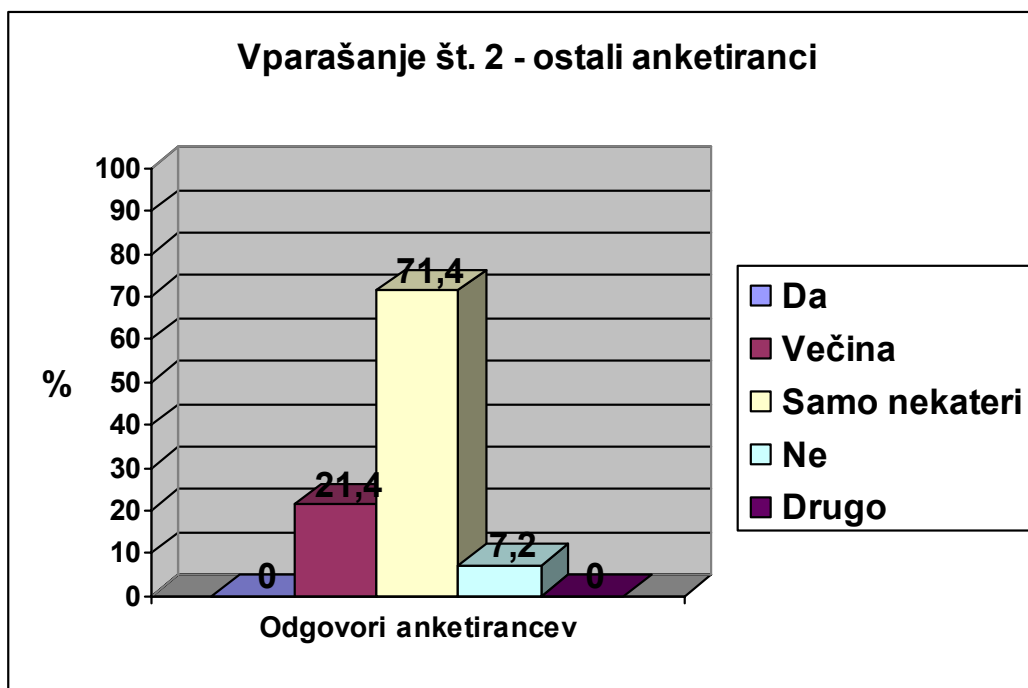
Anketiranci so pri petem vprašanju (vprašanje št. 5: - glej prilogo 1), ki je bilo odprtega tipa, še posebej izpostavili problem pri dostopu do kina, stadiona in mestne tržnice, ki ima odločno prevelik naklon klančine.

Pri šestem vprašanju (glej prilogo 1) naju je zanimalo, ali opazajo kakšne ovire pri odpiranju vrat in podobno. Večina jih je menila, da so vrata pretežka in včasih preozka. To je še posebej opazno v starih stavbah, ki še niso opremljene z drsnimi vrati.

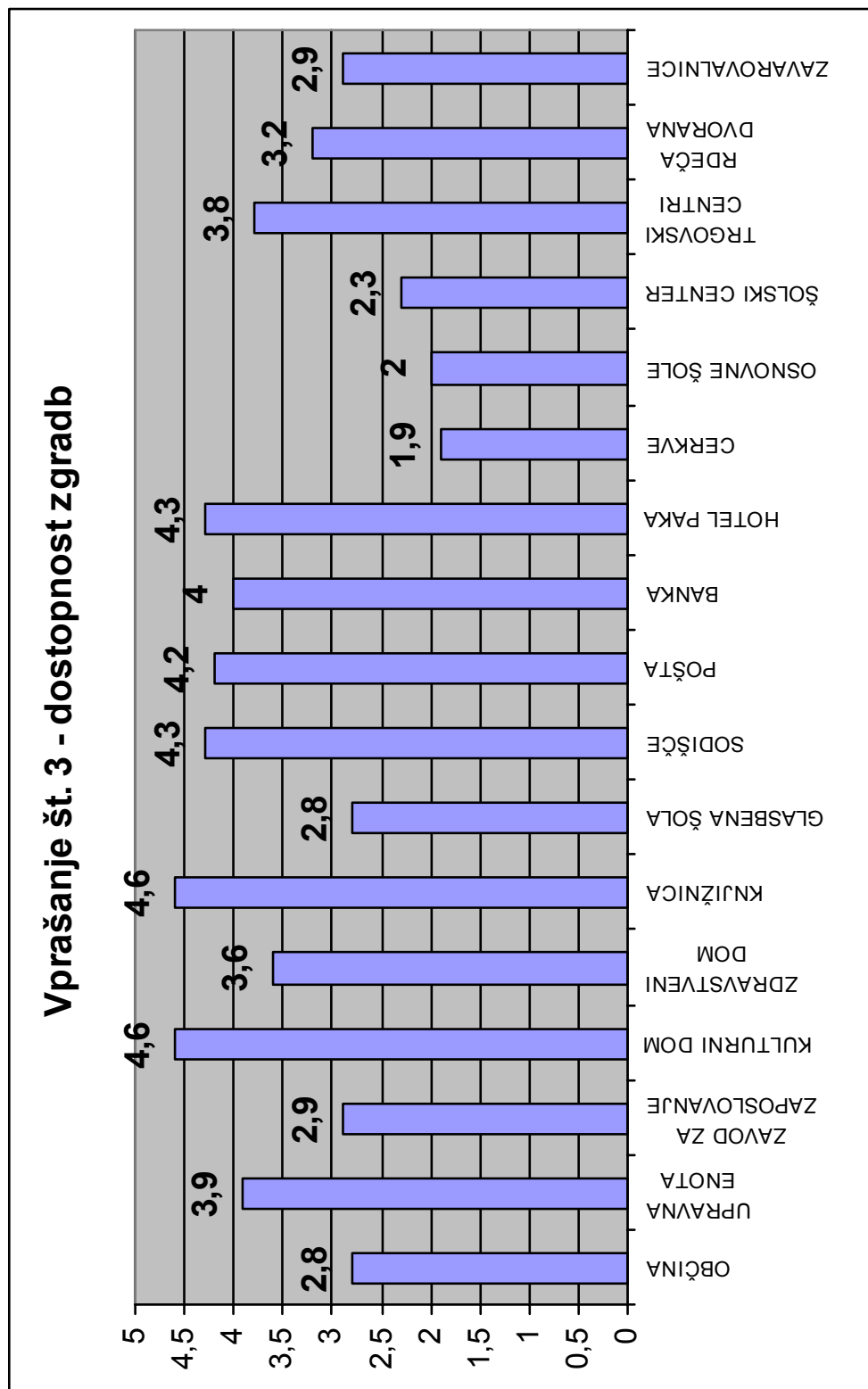
Graf 1: Ocena prehodnosti pločnikov med anketiranci (invalidi).

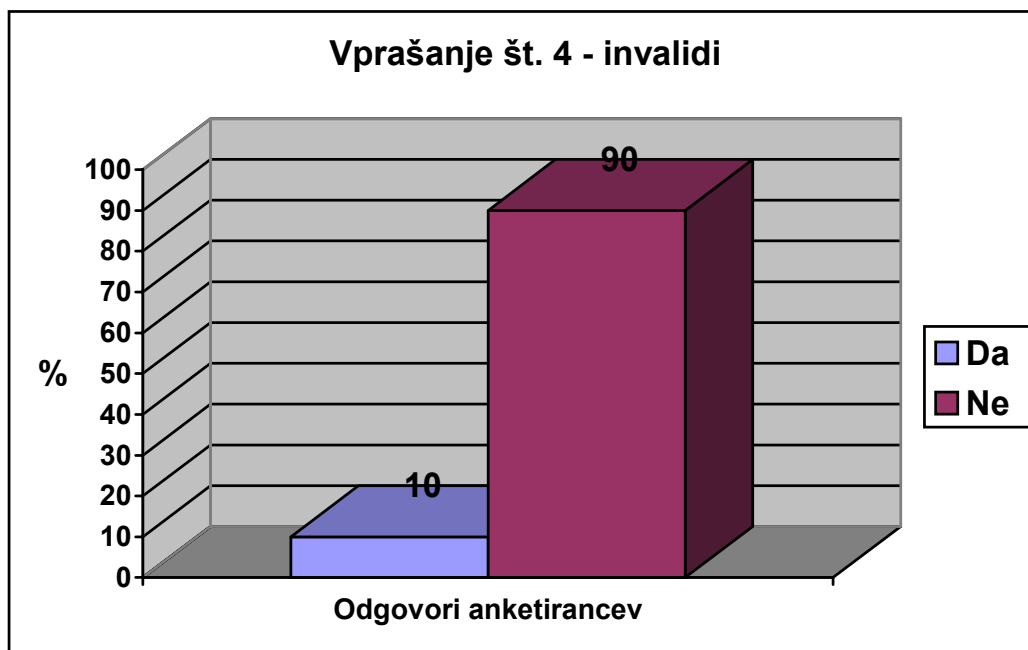
Graf 2: Ocena prehodnosti pločnikov med anketiranci (mamice z vozički, kolesarji).

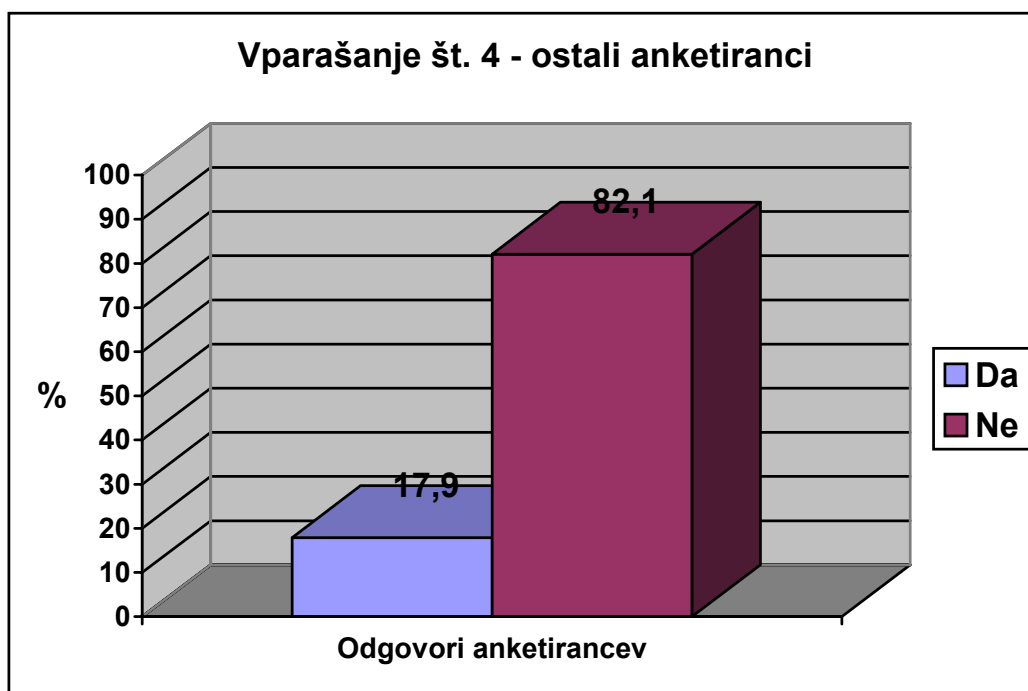
Graf 3: Povprečna ocena dostopnosti objektov v javni rabi po mnenju anketirancev.

Graf 4: Uporabljanje javnega prevoza invalidov.

Graf 5: Uporabljanje javnega prevoza mamic z vozički, kolesarjev.

Sedmo vprašanje (glej prilogo 1) je anketirancem dalo možnost pohvaliti napredek in razvoj v tej smeri. Strinjali so se, da se razmere izboljšujejo, vendar bi bilo potrebno še marsikaj postoriti.

4.3 Intervju

Intervju z gospodom Markom Vučino, Urad za okolje in prostor, Mestna občina Velenje je bil opravljen z namenom seznaniti se z današnjim stanjem in s smernicami na področju prehodnosti pločnikov in dostopnostjo objektov v javni rabi v prihodnje.

Kako se vam zdi Velenje urejeno sedaj?

Po mojem mnenju je Velenje eno najbolj urejenih mest v Sloveniji, kot tudi med bolj urejenimi v Evropi. Seveda pa bi se dalo še marsikaj urediti. Letos je dobilo zlato priznanje za ureditev.

Kdo skrbi za to področje v občini Velenje (kdo skrbi, da so stvari urejene)?

To je Urad za okolje in prostor v občini Velenje, v katerem sem zaposlen.

Je kdo, ki preverja, če so stvari urejene? Če, kdo?

Ob tehničnem prevzemu novo stavbo pregleda skupina specialistov oziroma strokovnih pregledovalcev; vsak je odgovoren za svoje področje (arhitekturna ureditev, dostop za invalide, požarna varnost ...). Stare stavbe se pregledujejo po obnavljanjih, obnavljajo jih po najnovejšem Pravilniku o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb. Večina zgradb je bila namreč zgrajena takrat, ko še ni bilo takšnih pravilnikov.

Stare stavbe – ali načrt preurejanj vsebuje obnovo stopnic, oziroma nova preureditev omogoča dostop tudi invalidom?

Da, stare stavbe preurejajo po najnovejšem Pravilniku; če načrt prenove ne ustreza zahtevam Pravilnika, morajo načrt spremeniti.

Denar – če investitor (lastnik, ki stavbo obnavlja) nima dovolj denarja, da bi lahko vgradil dvigala ali preuredil tako, da bi se tudi manj mobilne osebe lahko neovirano premikale, ali pomaga Mestna občina Velenje s kakšnim skladom? Ali kako drugače?

Da, iz proračuna Mestne občine Velenje se vsako leto določi del denarja za prenove in urejanja Velenja. Prav tako ima tudi Evropska unija tako imenovane sklade za izboljšanje kvalitete življenja.

Grajenje novih stavb – se po ureditvi pregleda, če je dostop in dobra prehodnost omogočena in če ni, kaj se naredi v pomoč?

Prav tako kot pri prenovi starih stavb je tudi za grajenje novih stavb narejen nek načrt. Če načrt ne ustreza zahtevam Pravilnika, morajo načrt prilagoditi tako, da bo ustrezal, drugače ne dobijo gradbenega dovoljenja.

Stanovanjske stavbe – kako se preurejajo stare stanovanjske zgradbe, kjer je veliko stanovanj (v večinah so dvigala, na Prešernovi, Cankarjevi, Goriški in še kje pa jih ni – bloki imajo 5 nadstropij ali še več)?

V takšnih primerih se lahko v stavbo vgradi hidravlično dvigalo, ki lahko dviga določeno težo do 3. ali 4. nadstropja. Takšna dvigala so danes tudi kar normalne cene. Poleg tega se lahko, če v stavbi ni prostora za dvigalo, le-to prizida oziroma dogradi. Takšna dvigala so ponavadi steklena. Če so večje težave, se lahko stanovalci sami dogovorijo za menjavo stanovanj (invalid se odseli v pritličje, stanovalec iz pritličja pa v invalidovo stanovanje). To je samo v skrajnih primerih.

Ceste, pločniki: je kakšen načrt preurejanja pločnikov?

To se ponavadi ureja kar sproti. Trenutno so vsaj prehodi in pločniki v središču dobro urejeni (npr. ko so polagali optične kable, so popravili precej napak).

Novi pločniki: se Pravilnik upošteva in se na koncu pregledajo?

Da, prav tako, kot pri novih stavbah. Če niso pravilno narejeni, podrejo napačno zgrajene dele in jih zgradijo znova.

Ovire na pločnikih – kanalizacijski pokrovi ali rešetke so postavljeni tako, da se kolo zatakne v njih ali pa je višina med pokrovom in betoniranim delom prevelika za prehod.

To se naredi z leti, ko se kanalizacija malo ugrezne v zemljo. To je težko popraviti, popravlja se sproti, kolikor se pač da.

Klančine v podvozih ali kje drugje – narejene so manjše stopničke, čez katere invalid pogosto ne more.

Te stopničke imajo pravzaprav eno prednost. Pozimi, ko je led in sneg, te stopničke pomagajo, da ne pomrzne vse in da ne drsi tako zelo. Tako kot pri klančinah je tudi tu določeno, kako visoke so lahko te stopničke.

Za konec je gospod Vučina še povedal, da so velik problem ravno klančine. Naklon mora biti manjši od 6 %, oz. kjer so dolžine krajše od 6 m, je lahko maksimalno 9 %, če so stavbe starejše in tehnično drugačna izvedba ni mogoča. Na šolah ponavadi ni narejenih klančin, tam se lahko postavi začasne klančine. Te lahko v takšnih primerih presegajo dovoljen naklon. Če ima zapornica prevelik naklon in je nova, jo naredijo znova. Lahko je tudi sestavljena, na primer kot pri galeriji. Javnega prevoza zaenkrat še nimamo urejenega, vendar bodo v letu 2008 izvedli nov projekt Javni prevoz v Velenju. »Očrtali bomo progo, po kateri bodo ves čas vozili avtobusi. Na začetku bo subvencioniran, poskrbeli bomo tudi za dostop za invalide«, je povedal gospod Vučina.

Izvedeli sva, kdo je odgovoren za urejenost ali neurejenost, kakšne projekte v zvezi s tem še nameravajo narediti in da gre tudi del sklada za urejenost mest v Evropski uniji v te namene.

5 DISKUSIJA

Na podlagi najinih ogledov in ocenjevanja sva ugotovili, da je Velenje na nekaterih območjih izredno slabo urejeno za gibalno ovirane osebe.

Približno polovica pločnikov je urejenih zelo dobro, urejene so klančine, preglednost je dobra in ni veliko ovir. Najbolje so urejeni v središču Velenja, precej slabo pa na obrobju mesta, v tem primeru pri železniški postaji, v Šaleku in na Gorici. Z anketo sva želeli ugotoviti, ali na splošno ljudje opazijo slabo urejen dostop in prehodnost ali ne. Potrdili sva najino hipotezo, da se zdi gibalno oviranim ljudem Velenje zelo slabo urejeno. Glavne težave se pojavljajo pri dostopu v kino, na stadion in tržnico v centru mesta. Tudi sami sva opazili, da so klančine marsikje prestrme. Ta problem bi se lahko rešilo tako, da bi gradili krožne klančine, primer take je pri vhodu v Galerijo Ivana Napotnika in pri vhodu v Ljubljansko banko.

Slika 3: Krožna klančina pri galeriji Ivana Napotnika (Foto: A. Vojnović).

Dostop do objektov v javni rabi je v večini primerov ali zelo dober ali pa gibalno ovirana oseba v stavbo sploh ne more priti. Večina občinskih zgradb ima dobro urejen dostop, izjema je občina, ki nima dobro urejenega dostopa. Poleg tega se je v prostorih občine precej težko gibati, saj dvigala vodijo do medetaž.

Vse stavbe, v katerih se izvaja pouk, so neprilagojene potrebam gibalno oviranih ljudi. Že dostop je v večini šol slabo urejen. Nikjer nimajo dvigal, večina šol pa je zgrajenih v višino – imajo več nadstropij in s tem veliko stopnic. Glasbena šola, kjer poteka pouk in so organizirane tudi kulturne prireditve, ni dobro urejena za gibalno ovirane osebe, saj ima precej medetaž ipd.

Druge stavbe, ki so namenjene kulturi, so dobro urejene. Knjižnica in Kavarna Nova sta prenovljeni, nikjer ni stopnic, dvigala so velika in prostorna. Galerija je malo manj urejena, dostop je slabši. Narejena je bila posebna zvita klančina do vhoda in prvega pritličja, do drugega nadstropja pa ni dostopa z dvigalom (razstave so namreč v dveh etažah). Kulturni dom je dobro urejen, za prehod v drugo nadstropje ima dvigalo.

Slika 4: Dvigalo v Centru Nova (Foto: A. Vojnović).

Vse banke imajo dobro urejen dostop in prehodno notranjost.

Tudi zdravstveni dom je dobro urejen, le da se kar precej časa porabi za prehajanje v druga nadstropja. Poleg tega je klančina tako ozka, da se na njej dve gibalno ovirani osebi (npr. invalid in mamica z vozičkom) ne moreta srečati, tudi eden se težje spušča po njej.

Dosledno bi bilo treba izvajati nadzor parkirnih mest, saj ljudje dostikrat zasedejo prostore, označene za gibalno ovirane ljudi. Tako bi se morala precej spremeniti tudi kultura ljudi, saj jih veliko sploh ne razmišlja oziroma se ne zaveda, da v istem svetu obstajajo tudi drugi, ki imajo določene težave in so težje gibljivi v okolju. Vsem bi morali predstaviti, kakšne težave imajo gibalno ovirani ljudje pri premikanju. Šele tedaj bi začeli upoštevati in spoštovati potrebe gibalno oviranih ljudi.

Prišli sva do ugotovitve, da so stare zgradbe slabše urejene kot nove. To je zagotovo posledica tega, da v preteklosti ni bilo posebnega pravilnika za arhitekturno urejenost stavb, ki bi gibalno oviranim ljudem omogočala prosto gibanje po večini objektov.

Vendar se tudi stare stavbe po določenem času prenovijo, takrat jih prenavljajo po zahtevah Pravilnika.

Lahko bi tudi bolj uredili razne podhode in ploščadi, razne upognjene droge bi lahko postavili malo bolj narazen, da bi jih lahko invalidski voziček brez težav obšel.

Klančino na mostu čez Pako pri stekleni direkciji bi lahko podaljšali, saj je naklon zelo velik in se težko pride čez.

Javnega prevoza marsikdo ne uporablja, saj je vstop v vozilo neprilagojen za gibalno ovirane osebe in ne ustreza njihovim zmožnostim. Z vozičkom ni mogoče priti v avtobus ali na vlak, saj je vse preozko. Poleg tega so stopnice na avtobusu zelo visoke. Na različne dele mesta bi gibalno ovirane osebe lahko prešle z javnim prevozom, ki pa ni ravno odlika mesta Velenje (neustrezen, predrag, večina področij mesta je še vedno nedostopna).

Primerna ureditev javnega prevoza bi morala biti ena od prednostnih nalog za občino Velenje v prihodnje. Prijaznejši javni prevoz za vse uporabnike, s tem tudi za gibalno ovirane, ter seveda okolju prijazen javni prevoz s simboličnimi cenami za uporabnike bi obogatil mesto Velenje.

Invalidi ne morejo priti na stadion ali v kino, saj je povsod veliko stopnic.

Poleg tega bi v marsikaterih objektih v javni rabi lahko dogradili dvigala, kar bi precej olajšalo gibanje iz nadstropja v nadstropje.

Nekateri so opazili, da na veliko mestih ni posebnih stranišč za gibalno ovirane ljudi.

Tudi na tržnico v centru mesta se ne da priti, saj klančine niso primerno urejene in so prestrme.

Nekateri si želijo več ograj ob vhodih, ob stopnicah in ob klančinah, da se lahko oprejo.

Marsikje so stopničke previsoke, zato je potrebno do zelenega cilja iti daleč okoli.

Slika 5: Dostop do tržnice v centru mesta ni ravno vzorno urejen (Foto: A. Vojnović).

Slika 6: Neurejena klančina pri Kardeljevi ploščadi (Foto: A. Vojnović).

Skoraj vsi pa so pohvalili to, da so novejši objekti primerneje urejeni, da se stvari spreminjajo na bolje in da so začeli vsi spoštovati in razumeti potrebe gibalno oviranih ljudi.

Velik problem vidiva v raznih delih na cestah in pločnikih (npr. kopanje optičnih kablov, popravljanje kanalizacije, odpravljanje napak na električnih postajah ...), saj ponavadi na pločnikih ali cestiščih ostajajo grbine, luknje in stopničke, ki lahko predstavljajo ovire gibalno oviranim ljudem, zato bi predlagali večji nadzor in pregled stanja po končanju takšnih del.

Za bolj podrobne in poglobljene raziskave bi bilo smiselno spremljati stanje tudi v prihodnje. Smiselno bi bilo tudi preveriti, koliko evropskih sredstev se nameni za odpravljanje arhitekturnih ovir in če so ta sredstva res dosegla namen, vendar verjameva, da takšne analize že obstajajo, a so nama nedostopne. Mogoče bi lahko preverili prehodnost še več križišč v Velenju in tako morebiti opozorili še na kakšne pomanjkljivosti.

6 ZAKLJUČEK

Ko si zdrav in se lahko nemoteno gibaš po mestu, niti ne opaziš majhne stopničke, ki vodi v stavbo ali previsokega pločnika ali celo vrat, ki se zelo težko odpirajo. Še prehitro pa se lahko zgodi, da se znajdeš v takšnem položaju, ko ti že majhna ovira, ki je prej sploh nisi opazil, predstavlja veliko težavo. Dovolj je že, če si zlomiš nogo. Hitro spoznaš tegobe, ki pestijo invalide, starejše ljudi ali mamice z vozički. Ni potrebno, da se nam kaj zgodi, dovolj je že, da se zavedamo, da bomo vsi nekoč starejši in zato morda tudi manj mobilni.

Živimo v času, ko vsi zelo poudarjajo pravice posameznikov ter enakopravnost med ljudmi. Če želimo, da so tudi funkcionalno ovirani ljudje enakopravni gibalno neoviranim, je potrebno biti pri gradnjah in obnovah objektov pozoren na malenkosti. Odprava teh malenkosti lahko gibalno oviranim omogoči veliko kvalitetnejše življenje.

Občutek imava, da se je v Velenju že veliko naredilo na tem področju, kar se kaže v zelo dobri ureditvi jedra mesta in novih zgradb. Težavne še vedno ostajajo stare zgradbe in nekatere problematične točke, vendar verjameva, da se bo situacija tudi v prihodnosti odvijala v smeri odpravljanja arhitekturnih ovir, saj nam to poleg dviga zavesti in kulture vseh ljudi narekuje tudi evropska zakonodaja.

7 POVZETEK

Neoviran dostop do zgradb in ureditev parkirnih mest za funkcionalno ovirane ljudi ter primerna prehodnost pločnikov imajo velik pomen pri premagovanju vsakodnevnih ovir, s katerimi se ti ljudje srečujejo. Primernost dostopnosti zgradb in prehodnosti pločnikov ureja Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb, ki je v veljavi od leta 2003. Stavbe imajo neoviran dostop, vstop in uporabo, če je funkcionalno oviranim osebam v zgradbi omogočen samostojen in varen dostop do prostorov ter uporaba teh prostorov. S Pravilnikom so določeni tudi objekti, ki morajo biti brez ovir.

Z raziskovalno nalogo sva želeli ugotoviti, ali je Velenje primerno in dobro urejeno za gibalno ovirane ljudi (predvsem invalide, mamice z vozički, kolesarje ...). V ta namen sva pregledali 20 križišč in ocenili prehodnost pločnikov in ustreznost cestišča ter pločnikov. Fotografirali in ocenili sva tudi dostopnost 19-ih zgradb v javni rabi v Velenju.

Približno polovica pregledanih križišč je arhitekturno ustreznih in ustrezajo pogojem zapisanih v Pravilniku. Tudi novejša in prenovljene zgradbe v javni rabi imajo ustrezen dostop, še vedno pa je kar nekaj zgradb, ki nikakor ne ustrezajo zahtevam. Predvsem so tu problem vse stavbe, ki služijo v izobraževalne namene ter zavarovalnice.

Poleg terenskega dela sva opravili anketo, v kateri je sodelovalo 67 anketirancev, ki so kakorkoli gibalno ovirani, in intervju z gospodom Markom Vučino z Urada za okolje in prostor na Mestni občini Velenje. Splošno mnenje anketirancev je, da je stanje v Velenju zadovoljivo, opozorili pa so na nekatere pomanjkljivosti, kot je na primer stadion, kino, tržnica ipd. Po pogovoru z gospodom Vučino sklepava, da imajo na Mestni občini posluh za urejanje in popravljanje stanja na tem področju, zato tudi v prihodnje pričakujeva določene izboljšave.

Ker dostop do objektov v javni rabi in prehodnost pločnikov nista ustrezna in povzročata težave ljudem, je potrebno popraviti, dograditi, spremeniti in prilagoditi stavbe, javni prevoz.

8 ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujema najinima mentoricama mag. Aniti Povše in dr. Eriki Glasenčnik za trud, potrpežljivost in pomoč pri nastajanju te naloge.

Zahvale gredo tudi g. Marku Vučini, za njegov čas in odkrite odgovore na zastavljena vprašanja, ki so nama povzročala precej težav pri analiziranju in potrditvi najinih hipotez.

Gospodu Jožetu Volku se zahvaljujema za lektoriranje besedila. Zahvaljujema se Osnovni šoli Gustava Šiliha Velenje, ki nama je pomagala na finančnem področju.

Na koncu se morava zahvaliti predvsem najinim staršem, ki so naju podpirali in nama vlivali voljo do dela.

9 PRILOGE

Priloga I: Anketni vprašalnik.

ANKETA

Med nami je veliko ljudi, ki so tako ali drugače gibalno ovirani. Vsakdo se lahko znajde v takšnem položaju. Gibalno oviranim večjo oviro predstavlja že manjša stopnička. Zato sva se odločili, da raziščeva, kako je na tem področju urejeno Velenje. Sva učenki devetega razreda Osnovne šole Gustava Šiliha in Vas prosiva, da izpolnite anonimno anketo.

1. Obkrožite, v katero skupino ljudi spadate:

invalid,

oseba z otroškim vozičkom,

roler, kolesar,

sem drugače gibalno oviran; navedite oviro: _____,

drugo: _____.

2. Ali se vam zdijo vsi pločniki dobro prehodni (ni prevelikih naklonov, varno lahko prideš čez cesto ...)?

da

večina pločnikov je dobro urejenih

samo nekateri pločniki so dobro prehodni

ne

drugo: _____

3. Ocenite dostopnost zgradb v Velenju od 1 do 5 (1 – zelo slabo, 5 – odlično)?

Občina	1	2	3	4	5
Upravna enota	1	2	3	4	5
Zavod za zaposlovanje	1	2	3	4	5
Kulturni dom	1	2	3	4	5
Zdravstveni dom	1	2	3	4	5
Knjižnica	1	2	3	4	5
Glasbena šola	1	2	3	4	5
Sodišče	1	2	3	4	5
Pošta	1	2	3	4	5
Banka	1	2	3	4	5
Hotel Paka	1	2	3	4	5
Katerakoli cerkev	1	2	3	4	5

Osnovne šole	1	2	3	4	5
Šolski center	1	2	3	4	5
Trgovski centri	1	2	3	4	5
Rdeča dvorana	1	2	3	4	5
Zavarovalnice	1	2	3	4	5

3. a Kaj bi vi spremenili, da bi bila dostopnost zgradb boljša in ustrežnejša?

4. Ali kdaj uporabljate javna prevozna sredstva?

da

ne

Če da, ali ste opazili, kakšne ovire pri tem?

Če ne, zakaj ne?

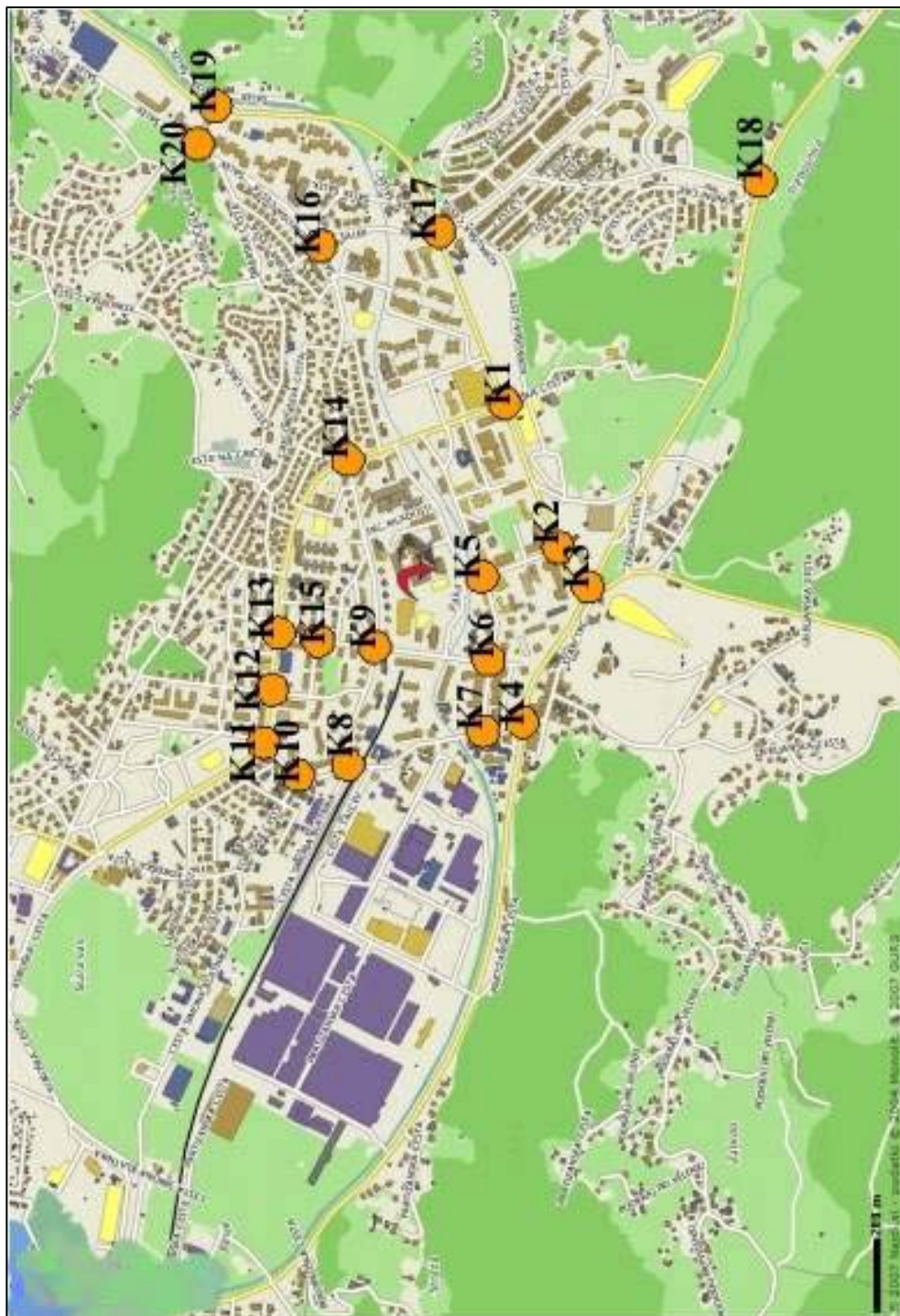
5. Na kakšne težave ste naleteli in bi nanje še posebej radi opozorili?

6. Ali ste poleg slabe prehodnosti in dostopa opazili še kakšno oviro (npr. odpiranje vrat, stikala ...)? Kje?

7. Kaj bi lahko posebej pohvalili pri urejanju prostorov za gibalno ovirane?

Hvala za sodelovanje!

Priloga 2: Zemljevid z označenimi križišči.

10 VIRI IN LITERATURA

- Humaniziranje grajenega okolja (Uveljavitev standarda ISO/TR 9527, SIST).
- http://www.zveza-paraplegikov.si/index.php?&str=17_slo (14. 01. 2008).
- Ur. l. št. 100/02 – Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb.